Око

ОДЈЕЦИ И СЕНКЕ: ПОВОДОМ СЕДМООКТОБАРСКИХ ЗБИВАЊА У НОВОМ САДУ

Употребна вредност фарсе

Ту лекцију је ваљда свак паметан овде добро научио — фарсе нипошто не смемо потцењивати. Упознали смо их у разним жанровским варијацијама: крваве, трагикомичне, јефтине, прескупе, политичке, поетичке, спортске, љубавне, уметничке, оружане, појединачне, масовне... Видели смо да се кроз фарсу може доћи на власт или отићи са ње, изазвати рат или мир, могу се формирати или разбити државе, организовати атентати и секс скандали, намештати избори и утакмице, тендери и бракови. Толико пута присуствовали смо драматуршком обрту у којем фарса кулминира као трагедија. Само једно још нисмо видели: фарсу са срећним крајем

Богдан Десница

Међу пристојним светом нема дилема: догађаји у Новом Саду од 7. октобра 2007 — одржани титоистички и неодржани хитлеристички скуп, уз неколико разбијених глава и 50-ак ухапшених — најобичнија су фарса. Потцењивачки лоше режирана фарса. Али, ту лекцију је ваљда свак паметан овде добро научио, фарсе нипошто не смемо потцењивати. Упознали смо их у разним жанровским варијацијама: крваве, трагикомичне, јефтине, прескупе, политичке, поетичке, спортске, љубавне, уметничке, оружане, појединачне, масовне... Видели смо да се кроз фарсу може доћи на власт или отићи са ње, изазвати рат или мир, могу се формирати или разбити државе, организовати атентати и секс скандали, намештати избори и утакмице, тендери и бракови.

Употребна вредност фарсе у постдемократској епохи је велика и разноврсна, што су непобитно показали случајеви Маркале, Улица Васе Мискина, Рачак, 11. септембар или „Међунационални сукоби у Војводини" (о којима се пре две године, беше ли, званично изјашњавао Савет Европе).

Толико пута присуствовали смо драматуршком обрту у којем фарса кулминира као трагедија.

Само једно још нисмо видели: фарсу са срећним крајем.

Стога, понављам, фарсе нипошто не смемо потцењивати! Безобразно лоша режија седмооктобарске новосадске фарсе, карикатуралност фигура и њихових позиција и укупног сценарија, нису разлог за (под)смех него за забринутост. Неки кажу да то указује на клишеизиране режисере који недовољно разумеју Србију, имају психологију америчких домаћица и укус формиран на бескрајним холивудско-пентагоновским сапуницама. О томе се не бисмо изјашњавали, јер бисмо тиме непотребно ступили на терен спекулација (постајући и сами део програмиране фарсе).

КЛИШЕ ДО ЗГАЂЕНОСТИ

Чињеница је, пак, да је новосадски сценарио простачки упрошћен и саткан од офуцаних стереотипа, какви се уобичајено изучавају и увежбавају већ на тромесечним курсевима које у Будимпешти прави вашингтонски Међународни републикански институт (IRI). Малобројни учесници овог псеудополитичког хепенинга организовани су у три амблематичне групе.

На отвореном тргу, на чистини, постављени су „слободоумни грађани", представници „трећег сектора" и „напредних прозападних партија". Следи подужи списак организатора: две-три познате и мноштво готово потпуно непознатих „адреса". (Дужина списка, кажу брошуре IRI-ја, оставља утисак импозантности; просечан читалац или слушалац ионако јасно региструје само првих 3-4, све остало се претвара у „шум бројности".) Не мари што је толика силесија партија и других организација, предвођена својим најјачим политичким фигур(иц)ама (Чанак, Јовановић, Кострешь, Кораћ, Дулић Марковић...), успела да мобилише заиста миноран број присталица — процене се крећу од 1.500 до, највише, 3.000. Не мари ни то што су их њихове вође на тобоже антифашистички скуп извеле класичним фиреровским наступима и нацистичком реториком из 1920-их и 1930-их: „Дочекаћемо их моткама!" „Боље да ми њих помлатимо на улицама него да они нама уђу у куће!" „Они су стока, а стока само тај језик разуме!"

Оба та проблема, и миноран број присталица и наступ истоветан као код оних против којих се тобоже борите, решавају се лако. Неколико снимака камером под одговарајућим углом, преко глава масе, искоса, и мало цензурице, односно пажљивијег препакивања говора.

Другу групу чине „нацисти": „Национални строј" у пуном саставу, свих 49 припадника. Они седе — а где би „нацисти" иначе седели — у пивници. Али, тај прошловековни минхенски шмек у српским околностима није довољан. „Нацисти" седе у пивници Дома Српске војске! Тако, да се зна. Да, то јесте обичан угоститељски објекат отвореног типа, али ипак! Кад сутра некоме из те Војске падне на памет да на једнострано проглашење отцепљења Косова и Метохије одреагује по Уставу своје земље и по правилима своје професије, евроамерички пропагандисти не морају да се муче тражећи нове основе за дисквалификацију. Јавиће: „Границе Косова управо су прешле ударне јединице војске која, као што је познато, под својим окриљем штити нацисте. Како ћемо реаговати?"

Трећу групу чине „клерофашисти": два-три аутобуса тужних остатака некадашњег Отачаственог покрета „Образ", оно што је претекло након под тепих згрнутог политичког

убиства благородног Небојше Крстића, spiritus movens-а те организације. Та група добрих и честитих момака, у политичком смислу очигледних дилетаната, одавно већ нема јасну идеју о себи и својој улози, нема организацију и ауторитативно вођство, барата очајно лошим проценама и своје снаге и околности у којима делује. Не зна чак ни у коју се мрежу нипошто не сме упецати. (Дучић: „Велика је невоља кад неко не зна шта хоће, а права катастрофа кад не зна шта може.") Е, управо они, утрчали у улогу „клерофашиста" као ждребе пред руду, на ограду порте Саборне цркве у Новом Саду окачили су своја обележја. Статирали су пред камерама, мало певали, наводно покушали да се споредним улицама пробију до „напредних грађана", али их је полиција, визионарским блокадама, спречила. Касније су мирно пропарадирали опустелим тргом и споредним улицама у центру, а потом, под полицијском паском, „спроведени до цркве на вечерњу".

Свесно или не, одрадили су оно што им је намењено у седмооктобарској фарси.

КАКО ЈЕ УХАПШЕН „НАЦИОНАЛНИ СТРОЈ"

Како је развијана овако програмирана фарса?

Предвођени октобарским револуционарима на штакама и иглама, младојакобинцима, јунацима процеса у Суду за организованих криминал, дословно кумовима и побратимима нарко-мафије, „напредни грађани" одушевљено су саслушали нацистички интониране говоре на скупу „Стоп фашизму!" Одбранили су човечанство и модерну цивилизацију од „српског нацизма". Потом крећу ка дунавском кеју да положе цвеће на споменик жртвама Рације (догађај у Другом светском рату када су, подсетимо заборавне, мађарске окупационе снаге побиле и под лед на Дунаву бациле хиљаде Срба и Јевреја). Предводници колону усмеравају Дунавском улицом, тик поред баште пивнице Дома Српске војске у којој је још од раног преподнева, знају то веома добро, земаљски сабор свих 49 припадника „Националног строја". То, разуме се, није провокација, није прст у око, није призивање несреће, него рационалан избор најзгоднијег пута кроз град до

зацртаног циља.

Припадници „Строја” (наравно) скандирају, добацују, вређају, али челници и највећи део колоне пролазе и настављају даље. Тек кад су политичари и идеолози одмакли довољно далеко и били безбедни, са зачеља њихове колоне ка „стројевцима” уз дотадашње увреде полећу и флаше. Полиција се испречује између, али преко њиховог кордона, у супротном смеру, лете унапред припремљене каменице.

Повређено је неколико људи. Фарса је покапана крвљу, зачињена ранама, што је за ритуалну и употребну вредност фарсе веома важно.

Шкљоцају лисице. „Национални строј” је ухапшен у пуном саставу. Неки Горан Давидовић, звани Фирер, шеф покрета четрдесетдеветорице, који је и овога пута прецизно одрадио за Чанка и другове нимало безначајан посао, смеје се у камере док га полиција одводи. Репортерске екипе журе да монтирају прилоге и одашаљу слике у свет.

Фарса се сели на екране и у скупштину, где ће истиснути стратешку расправу о емисији „48 сати свадба”.

НАЦИЗАМ И ДРУГЕ КЛЕТВЕ

Знамо да се у Европи још од Другог светског рата не може за некога изрећи тежа квалификација од „фашиста” и „нациста”. То још од тада није политичко или идеолошко одређење, није сврставање међу ратне губитнике који морају „сносити консеквенце”, није ни етикета, него права правцата клетва. Фатва. Политичка, социјална и лична

анатема. Кад је неко једном жигосан тим одређењима, он *de facto* губи сва права, против њега је све дозвољено, ни најстрашније оптужнице против њега не морају се озбиљно доказивати.

Настојање да се помоћу ступидних пропагандних манипулација Србима и Србији удари такав жиг сасвим је јасно, као што је јасан и циљ понављања те операције баш сад, пред „косовски Армагедон". При том, недовољно је у Србији и Европи оних који егзактно и свима јасно објашњавају да је одредница **„српски нацисти**" или потпуни оксиморон, неодржива бесмислица, плод бескрајног незнања или злонамерности, или је све то, пак, психијатријска дијагноза. Дијагноза ономе ко изриче опаку бесмислицу, као и ономе ко на њу пристаје или се, не дај Боже, идентификује са њом.

Уз Русе, Срби су последњи народ у Европи у којем би било могуће истинско прихватање нацистичке идеологије, онакве какву историјски познајемо и какву би Србима данас да прикаче управо некадашњи савезници и сарадници сила „Осовине". Битни елементи нацистичке идеологије су антихришћански став, магијска пракса са јасним елементима класичног сатанизма, проглашење Словена (нарочито православних) нижом расом коју је неопходно брутално затрти јер увек судбински бива препреком на путу „Великог германског сна". Практична примена те идеологије у окупираној Србији резултирала је најужаснијим стратиштима, осмишљеним као хладна и бестрасна индустрија смрти. Стрељање 6.000 ђака и професора у Крагујевцу, 4.000 сељака у Драгинцу, око 80.000 убијених у Бањичком логору у Београду само су неке од безброј паклених илустрација за то. Колосалност српског пострадања од те идеологије и њене примене има размере националне катастрофе, од које се тај народ до дан-данас није опоравио и чије језиве последице и сад трпи на готово свим тачкама националног и државног живота.

Етикетирати Србе као нацисте, лансирати у светски медијски простор флоскулу „српски нацисти" или „православни клерофашисти", оксиморон је као „сува вода", „Божји ђаволи" или „чедан политичар". Немогуће. Да не спомињемо сада о каквој дрскости је реч и о каквом поновном убијању сваке од огромног броја српских жртава нацистичких зверстава.

Они који то у Србији данас најгласније чине не поседују, очигледно, ни основна знања о нацизму и фашизму, као ни другим у дугој историји европских политичких идеја. Тачније, њихово знање је на нивоу брошура КПЈ и стрипова о Мирку и Славку. На пример, говорећи о „нарастању **фашизма** у Србији", Ненад Чанак (главни организатор титоистичког скупа „Стоп фашизму") каже да је то попримило опасне размере „као **у Немачкој**

1930-их”. Он очигледно нема појма да фашизма у Немачкој никада није било и о свему томе говори онако како „мали Перица” доживљава политику: „Ма, све ти је то исто!” Не може јасно да наведе битне идеолошке и друге разлике између фашизма и нацизма, што га не спречава да о њима још више говори. Још је Домановић показао како, кад неко довољно не зна и не види, расту његове шансе да буде Вођа. Да буде Чанак или Давидовић. Фирер од којег се тресу гаће целом комшилуку.

ИЗМИШЉАЊЕ РУРИТАНИЈЕ

Историја озбиљних политичких идеја и покрета у Србији не зна за нацизам и фашизам. Следбеништво нацизма и фашизма најчешће је, на дилетантском и памфлетистичком нивоу, приписивано Димитрију Љотићу и покрету „Збор”. Сам Љотић, иначе веома озбиљан писац и продуховљен интелектуалац, веома је убедљиво одбацио ту везу и објаснио зашто је она немогућа. У тексту речитог наслова „Ни фашизам ни националсоцијализам, него ’Збор’” (1936), он опомиње да и фашизам и националсоцијализам „почивају на чисто паганским концепцијама старог Рима и старих Германа”. Фашизам је деификација државе, хитлеризам расе.

„Фашисти кажу: ’Држава је полубожанство, она је свемоћна и апсолутна’”, пише Љотић. „А ми кажемо: не дај, Боже, да она то буде! Држава је људска творевина, потребна људској судбини, али није божанство и није апсолутна вредност којој дугујемо обожавање. Изнад државе постоје бескрајно веће ствари, којима и држава мода да служи... Гледати у држави или раси божанство, значи не видети га тамо где једино може бити, значи стварно примити атеистичко-нехришћанско схватање света.” (Наводи према — Бранислав Матић: „Правда држи земљу и градове. Конзервативна револуција Димитрија Љотића”, Парма, 1998, на италијанском)

Постојало је у српској култури и идеологији више појединаца и група који су припадали елитном европском корпусу конзервативнореволуционарне мисли и идеји Трећег Пута (разним њеним варијацијама). Можда њихов највиши израз видимо у фасцинантној

српској културној ренесанси између светских ратова. У коју год лабораторијску посуду да их ставимо, чак и у шупљи чанак, на којој год ватри да их крчкамо, не можемо пронаћи никакву њихову озбиљну идејну или практичну везу са нацизмом или фашизмом.

ПОЗНАЋЕШ ИХ ПО ДЕЛИМА

Можда припадници „Националног строја" нису регрутовани провокатори ни „активирани спавачи", можда се њихово штеточинство заснива само на незнању, психологији стадиона и пивнице, можда на погрешно прочитаним књигама, кратковидости и неодговорности. Можда. У домену политичких последица сасвим је свеједно да ли је неко ситни плаћеник или бесплатни „корисни идиот".

Можда ће се испоставити, после извесног времена, кад опет буде прекасно, да је описаној фарси заиста била намењена улога „Маркала у Србији" (и да је то, у први мах, празноглаво игнорисано). Можда ће се показати да је управо полиција, тако често с разлогом критикована, сада својим одмереним и ефикасним деловањем спречила да до тога и дође.

Уместо закључка, на самом крају морамо, сматрајући их важним, указати на две ствари.

Прво: косовски „сат расплета", увод у још једно српско Велико Чекање, обрће свој претпоследњи круг. Ближи се стварно одлучујућа фаза, у којој ће све карте, баш све, бити у игри. Сви српски потенцијални актери требало би, у мери своје добронамерности, да буду мудрији него што су до сада били.

Друго: и овога пута показала се исправном опаска коју већ дуго желим, и не стижем, да

изложим у форми посебног текста. Са становишта политичке технологије, када се једна нејака и у основи маргинална група лати великог подухвата, потенцијално моћног и важног, онда то неминовно буди сумњу. Једна од важних техника савременог спец-рата зове се: потрошити важну могућност непријатеља, обесмислити потенцијално по нас опасну идеју.

Стога, када једна нејака невладина организација напрасно позове и тобоже организује српски марш мира на административну граничну линију Косова и Метохије, онда је то управо трошење важне могућности и отежавање да се једном доцније то заиста организује. Такав српски марш ка Космету ће ускоро можда бити потребан, али га мора организовати неко политички релевантан, са одговарајућим организационим и другим неопходним потенцијалима. У том маршу мора учествовати милион људи, то мора бити слика која оставља дубок утисак, слика која трезни и опомиње све који су се занели у свом циничном антисрпском оргијању. Позвати на такав марш и окупити свега 50-ак људи, или трипут више, свеједно, штеточинство је које заслужује најстрожију осуду и раскринкавање.

Исти је случај са покретом четрдесетдеветорице који праве лакрдијашке манифестације за заштиту Срба у северној покрајини, где Срби чине скоро 80 одсто становништва.

Размислимо о томе.

Немојмо их слушати шта брбљају, проучимо шта раде.

„Познаћеш их по делима.” **<**